

De bijbel Gods Woord? 2 Tim. 3:14-17, 2 Petrus 1:19,21

Inleiding:

Elk van God ingegeven Schriftwoord is nuttig.... De Statenvertaling en ook de Nieuwe Vertaling zeggen het nog scherper en beter. Elke schrifttekst is door God geïnspireerd. Kun je daar nog wel mee aankomen? In een tijd waarin er van alle kanten tegen de bijbel wordt geschopt klinkt een thema, zoals wij vandaag behandelen, bijna als een geloofsbelijdenis. De bijbel Gods Woord! Het opmerkelijke is dat velen geen enkele moeite hebben met de beweringen van Dan Brown, de auteur van de Da Vinci Code, dat het verhaal van Jezus die voor de zonden van de mensheid stierf volslagen onjuist is. En ook de suggestie dat Jezus met Maria Magdalena trouwde en dat hun afstammelingen in Frankrijk zouden wonen wordt grif geloofd. Zou het waar zijn wat Dan Brown suggereert, namelijk dat de bijbel niet meer is dan een verzameling onbetrouwbare documenten, geselecteerd door de toenmalige kerk op basis van een verborgen agenda? Dus een welbewuste keuze van de kerk om het echte verhaal van Jezus te verzwijgen. Want inderdaad de kerk heeft boeken afgewezen, maar waarom deed ze dat? Welke criteria werden aangelegd bij de beoordeling van de geschriften.

Ook een theoloog als Harry Kuitert heeft bijgedragen aan het idee dat de bijbel vooral een menselijk boek is. Zijn boek 'het algemeen betwijfeld christelijk geloof' is veel verkocht en zijn uitspraak dat alles wat we weten over Boven van beneden komt, is heel bekend geworden. Dit soort uitspraken kunnen je wel eens onzeker maken. Hebben we het dan altijd mis gehad? Is het echt zo onnozel om te geloven dat dit boek door Gods Geest is geïnspireerd? Is een boek, dat zo vaak is overgeschreven, nog wel betrouwbaar?

Ik wil vanavond graag met jullie kijken hoe de bijbel is samengesteld, hoe het komt dat bepaalde boeken wel of niet zijn opgenomen in de bijbel en hoe de tekst is overgeleverd. Daarna kunnen we proberen enkele conclusies te trekken voor wat betreft de betrouwbaarheid van de bijbel en of de bijbel nu goddelijk, menselijk is, of allebei.

Het woord Bijbel is afgeleid van het Griekse woord Biblia, wat 'boeken' betekent. De bijbel is wat de naam zegt, een verzameling van 66 boeken, geschreven door 40

verschillende auteurs. Tussen de oudste boeken, de eerste vijf boeken van de bijbel, de Torah of de Pentateuch, en de nieuwste boeken van de bijbel, de boeken van de apostel Johannes, zit ongeveer 1500 jaar. Het Oude Testament was al voltooid in de tweede eeuw voor Christus. Dit weten we omdat toen dit Hebreeuwse geschrift in het Grieks is vertaald. Deze Griekse vertaling wordt wel de Septuaginta genoemd. In de tijd van de Here Jezus sprak men vaak over de toenmalige bijbel als 'de wet en de profeten', of de 'wet, de profeten en de geschriften'. Als Jezus de geboden samenvat en zegt dat we God moeten liefhebben boven alles en onze naaste als onszelf, dan zegt Hij dat *'aan deze twee geboden de ganse wet en de profeten hangt'*. De ganse wet en de profeten is een aanduiding voor de hele toenmalige bijbel. Dus Jezus zegt hier dat de liefde voor God en de naaste die hele Bijbelse Boodschap omvat.

De verzameling boeken zoals wij die kennen wordt wel de canon van de bijbel genoemd. Canon betekent 'regel of maatstaf'. De Bijbelboeken worden canoniek genoemd. Daarnaast zijn er ook zogenaamde apocriefe boeken. Apocrief betekent 'verborgen'. Hun oorsprong is onduidelijk of verborgen. In de Griekse vertaling, de Septuaginta, en later ook in de Latijnse vertaling, de Vulgata, zijn ook apocriefe boeken terecht gekomen. De Protestantse kerken erkennen deze boeken niet, de Rooms Katholieke kerk wel. Daarom worden ze ook wel deuterocanoniek genoemd.

De vraag is: hoe is men tot vaststelling van de canon gekomen? Wie heeft bepaald of een boek er wel of niet bij hoorde en op grond waarvan? In de eerste plaats is het belangrijk op te merken dat boeken geen gezag krijgen doordat ze in de canon worden opgenomen. Het is andersom, ze werden in de canon opgenomen, omdat ze overduidelijk gezag hadden. Het was niet zo dat er op een gegeven moment een aantal kerkleiders waren die zeiden: laten we eens een lijst gaan opstellen met boeken die wel en niet gezag hebben. Nee, het had te maken met het feit dat er dwalingen opkwamen in de kerk. Ene meneer Marcion bijvoorbeeld wilde het hele Oude Testament schrappen, en van de evangeliën accepteerde hij alleen het evangelie van Lukas, maar wel door hem zelf bewerkt, ook de brieven van Paulus had hij geredigeerd. Zo heeft hij alle Oudtestamentische aanhalingen bijvoorbeeld verwijderd. Als reactie op dit soort dwalingen heeft de kerk op een gegeven moment besloten vast te leggen, welke boeken wel en geen gezag hebben. Er werd dus als

het ware bevestigd, wat in de praktijk al lang zo was. En niet, zoals Dan Brown beweert, zijn er boeken bewust weggemoffeld.

Hoe werden ze dan als gezaghebbend herkend?

Het meest belangrijke criterium was de vraag of het boek geschreven was door, of te herleiden was tot het gezag van, een erkende profeet bij het Oude Testament of een apostel bij het Nieuwe Testament. De apostelen zijn namelijk de ooggetuigen van het werk van Jezus. Het evangelie van Thomas bijvoorbeeld draagt de naam van één van de apostelen. Toch is het qua inhoud afwijkend van de andere evangeliën en lijkt het eerder een gnostisch geschrift te zijn uit de tweede eeuw dan een Hebreeuws geschrift uit de eerste eeuw. Die Griekse oorsprong en het inhoudelijk sterk afwijken van de andere evangeliën zijn al sterke aanwijzing dat het niet van een apostel kan zijn. Voldoende reden om het boek af te wijzen. In de Da Vinci Code wil men de bijbel zoals wij die kennen beoordelen door de bril van Thomas en zodoende wordt Thomas erkend en de rest van de bijbel niet. Wat men had moeten doen is Thomas beoordelen door de bril van de rest van de bijbel, omdat deze wel apostolisch gezag hebben.

Van de oorspronkelijke Bijbelboeken is niets meer bewaard gebleven. Door de aard van het schrijfmateriaal was het slechts beperkt houdbaar. Daarom gingen schriftgeleerden de bijbel nauwkeurig overschrijven. Heel bekend zijn bijvoorbeeld de Masoreten. Zij hadden allerlei maatregelen genomen om te voorkomen dat er ook maar een lettertje verkeerd werd geschreven. Toen de Dodezeerollen gevonden werden vlak na de 2^e wereldoorlog bleek dat hen dat goed gelukt was. Deze boeken waren meer dan duizend jaar ouder dan de boeken die men tot dan toe had gevonden. De conclusie was dat het overschrijven buitengewoon nauwkeurig is gebeurd. Er waren nauwelijks verschillen. Tegenwoordig hebben we de beschikking over geweldig veel vergelijkingsmateriaal. Er zijn meer dan 4000 manuscripten van het Griekse Nieuwe Testament. De oudste dateert uit 130 jr. na Christus, dus maar enkele tientallen jaren jonger dan het origineel. Verder zijn er 1000 oude vertalingen van het Nieuwe Testament en 8000 manuscripten van de Vulgata, de latijnse bijbel.

Afgezien van de vraag of de tekst die we nu hebben klopt met de oorspronkelijke tekst, kunnen we ons ook afvragen of datgene wat oorspronkelijk werd opgeschreven

betrouwbaar was. Waar haalde de schrijver het vandaan? Ik noem een paar redenen waarom ik geloof dat de tekst van de bijbel inderdaad betrouwbaar is. De eerste reden is dat ik geloof dat de Bijbelschrijvers geïnspireerd zijn door de Heilige Geest. Daar kom ik zo nog even op terug. De tweede reden is dat de schrijvers verwijzen naar controleerbare historische feiten, zoals bij de geboorte van Jezus: Het bevel van keizer Augustus, toen Quirinius het bewind over Syrië voerde (Luk 2) of bij de aankondiging van de geboorte van Johannes: In het 15^e regeringsjaar van Tiberius, toen Pilatus stadhouder was en Annas en Kajafas de hogepriesters waren. Een derde reden is dat er nog heel veel mensen in leven waren die ooggetuigen waren geweest van wat er gebeurd was. Paulus beroept zich daarop als hij de opstanding van Jezus behandelt in 1 Cor. 15. Als de feiten niet zouden kloppen dat zou dat eenzelfde reactie hebben opgeleverd, als nu iemand schrijft dat de Holocaust niet echt gebeurd zou zijn. Dan komt iedereen terecht in het verweer.

Ik zei net al dat ik geloof in de inspiratie van de bijbel. Hoewel velen dat vandaag de dag niet meer geloven laat de bijbel zelf er geen twijfel over bestaan dat het door Gods Geest is geïnspireerd. Als je de inspiratie verwerpt dan verwerp je in feite de bijbel zelf, omdat die de inspiratie expliciet claimt. We zien bijvoorbeeld dat God Mozes de opdracht geeft zijn woorden op schrift te stellen (Ex.34:27) en kenmerkend voor alle profeten is dat ze hun profetieën beginnen met de uitspraak 'zo zegt de HERE'. In het bijbelboek Matteüs valt het op hoe vaak er verwezen wordt naar het Oude Testament. Al bladerend kom je steeds dezelfde zin tegen: dit is geschied opdat vervuld zou worden hetgeen de Here door de profeet gesproken heeft, toen hij zeide..... Bladert u maar eens mee: Matt.1:22, 2:15, 2:18, 2:23, 3:3, 4:14, 5:17, 12:17, 13:14 Dit laat zien hoe men in die tijd de oudtestamentische profeten geloofde. De Here heeft door de profeten gesproken. Een sterk argument voor de inspiratie van de bijbel is dat de Here Jezus zelf ook zo over de bijbel spreekt. Als hij een Psalm citeert in Marc 12:36 zegt Hij dat David door de Heilige Geest heeft gezegd....en dan volgt het citaat. In Lukas 24:25 verwijt de Here Jezus de Emmaüsgangers: *o onverstandigen en tragen van hart, dat gij niet gelooft alles wat de profeten gesproken hebben! Moest de Christus dit niet lijden om in zijn heerlijkheid in te gaan? En Hij begon bij Mozes en bij al de profeten en legde hun uit,*

wat in al de Schriften op Hem betrekking had. Voor Jezus was het duidelijk, het Oude Testament is het door Gods Geest geïnspireerde Woord.

Eén van de toetsstenen voor de inspiratie is die van de vervulling van profetieën die in de bijbel zijn gedaan. Als de bijbel werkelijk Gods woord is dan kan het niet anders dan dat veel profetieën die er in staan al in vervulling zijn gegaan. Het grootste aantal vervulde profetieën heeft betrekking op Christus. Zijn geboorte staat vermeld in Micha 5:1,2, zijn afstamming in Jesaja 11:1, zijn lijden en kruisdood in Jesaja 53 en Psalm 22, het verraad in Zacharias 11:12,13 en Psalm 41:10. Sommigen menen dat Jezus bewust bepaalde profetieën in vervulling heeft laten gaan. Maar dat lijkt me niet voor de hand liggend, omdat Jezus onmogelijk invloed had op zijn eigen terechtstelling, of op het feit dat de soldaten zijn kleed gingen verloten, en waar Hij helemaal geen invloed op had was de plek waar hij werd begraven. En toch zijn al deze dingen in het Oude Testament voorspeld.

De bijbel is door God geïnspireerd. Maar toch is het ook een door en door menselijk boek. God heeft de mens nooit als een dicteermachine gebruikt. God gebruikte de persoonlijkheid van de Bijbelschrijver. Uit de brieven van Paulus blijkt zijn geleerdheid en kennis. Hij heeft duidelijk een theologische opleiding gehad. Lukas, de arts, heeft eerst alles nauwkeurig onderzocht. Het lijkt er ook op dat hij als arts veel belangstelling had voor de details als hij de genezingswonderen van Jezus beschrijft. Hoewel de bijbel geschreven is voor alle mensen van alle tijden en op alle plaatsen, moeten we niet vergeten dat de bijbel is geschreven in een bepaalde tijd, op een andere plaats, in een andere cultuur. De jongste boeken zijn 2000 jaar oud en de gebeurtenissen hebben plaats in het oude Oosten. Ook kent de bijbel verschillende soorten boeken. Er staat geschiedenis in. We kennen de verhalen van de aartsvaders in het Oude Testament, de verhalen van Richteren, Koningen en in het Nieuwe Testament de levensbeschrijvingen van Jezus in de Evangeliën en de geschiedenis van de eerste gemeenten in Handelingen. Maar er staan ook liederen in zoals Psalmen, Klaagliederen, Hooglied. En wijsheidsliteratuur zoals Spreuken en Prediker. En dan nog Apocalyptische boeken zoals bijvoorbeeld Openbaringen, en een deel van Daniël. Brieven van Paulus, Johannes en Petrus. Ieder soort boek vraagt een eigen soort benadering. Om een brief te kunnen begrijpen bijvoorbeeld is het belangrijk te achterhalen waarom een bepaalde brief geschreven wordt. Een brief

is niet een 'tijdloze' waarheid maar een reactie op wat er speelt in een bepaalde gemeente. En dat moet je dan ook meenemen in de uitleg van de bijbel. Om voor jezelf tot een goede toepassing te komen, moet je eerst weten wat Paulus toen wilde zeggen in die situatie. Als Paulus bijvoorbeeld zegt dat de vrouwen in Corinthe moeten zwijgen, dan maakt het een groot verschil of we hier uit opmaken dat alle vrouwen van alle tijden moeten zwijgen in de gemeente, of dat hij bedoelt dat een specifieke groep vrouwen in Corinthe terecht gewezen moeten worden vanwege hun gedrag. Dat is een hele spannende. Dat vraagt behoorlijk studie, dat voel je wel aan. Want de gevolgen zijn groot, voor de manier waarop je omgaat met de vrouw in de gemeente.

Omdat de bijbel zowel goddelijk als menselijk is, is hij uniek in z'n soort. De bijbel slaat als het ware een brug tussen de hemel en de aarde. Het is een groot wonder dat de Almachtige, de Eeuwige, zich bekend maakt aan zijn schepselen. En dat kan Hij alleen maar doen door voor ons waarneembaar te worden. Een mens kan uit zichzelf onmogelijk iets over God weten. We komen alleen iets over Hem te weten als God zichzelf bekend maakt. En dat heeft Hij gedaan. God heeft gesproken. Hij sprak bij de schepping. Hij sprak door de profeten, en zegt de Hebrëënbriev, nu in het laatst der dagen heeft Hij tot ons gesproken in zijn Zoon. Hij wordt het vleesgeworden Woord genoemd. Zoals de bijbel goddelijk en menselijk is, is Jezus dat ook. Hij is God en werd mens. En zoals de bijbel een brug sloeg tussen hemel en aarde werd Jezus zelf die brug. Jezus zei: wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien. God is alleen te kennen door Zijn Zoon. En Gods Zoon is alleen te kennen door Gods Woord. En daarom is de bijbel de enige toetssteen voor ons geloof. We zijn begonnen met 2 Tim. 3:14. Een oproep van Paulus om te blijven bij wat u geleerd en toevertrouwd is. Want elk van God ingegeven Schriftwoord is nuttig om te onderrichten, te weerleggen te verbeteren en op te voeden in de gerechtigheid. Gods woord wil ons onderricht geven. Alleen in de Schrift leren we God zelf kennen. De Schrift maakt ons wijs tot zaligheid door het geloof in Christus Jezus. Gods woord helpt ons om dwalingen te weerleggen. Toen de Here Jezus in de woestijn verzocht werd door de satan beriep Hij zich steeds op Gods Woord. Tot drie maal toe gaf hij als antwoord 'er staat geschreven dat...' Jezus kende zijn bijbel en wist hem op een goede manier te gebruiken. Hij ontmaskerde de satan toen deze Gods woord

misbruikte. Paulus heeft het ook over verbeteren. Wij moeten niet de bijbel verbeteren, natuurlijk, maar onszelf. Gods Woord is een spiegel. En als we in die spiegel kijken zien we ook onze eigen gebreken. In Gods Woord ontmoeten we de drie-enige God. Hij wil ons helpen ons leven te veranderen. Zo wil onze God ons opvoeden, ons vormen, zodat we meer en meer op Jezus gaan lijken.

Nu kunnen de meesten van ons de grondtaal, het Hebreeuws en Aramees van het Oude Testament en het Grieks van het Nieuwe Testament, niet lezen. Gelukkig zijn we bevoorrecht met verschillende Bijbelvertalingen. De Statenvertaling, de Naardense Bijbel, de Willibrordt vertaling en onze NBG vertaling van 1951 zijn vertalingen die redelijk dicht bij de grondtaal zitten. Het Boek en de Groot Nieuws bijbel zijn meer parafrazen. Zij omschrijven de betekenis meer. U voelt wel aan dat er dan meer inbreng van de vertaler zelf in zit. De NBV zit daar een beetje tussen in. Voor diepere Bijbelstudie is het verstandig om meerdere vertalingen naast elkaar te lezen. Met elkaar geven ze een goed zicht op de betekenis van de tekst.

De bijbel Gods Woord? Absoluut. Het feit dat God gesproken heeft en zich bekend gemaakt heeft door Zijn Woord is een groot wonder. Nu is de bijbel geen boekje met regels. Er staan eigenlijk maar heel weinig concrete geboden in. De bijbel reikt principes aan en laat zien hoe men in vroegere tijden heeft gereageerd op die principes. Zo kunnen principes als bijvoorbeeld het omgaan met aan de afgoden gewijd vlees voor ons zeer leerzaam zijn. Want het achterliggende principe is: hoe ga je om met je christelijke vrijheid? Om antwoorden te vinden op dit soort vragen heeft God ons Zijn Woord gegeven en Zijn Geest. En bovendien heeft Hij ons aan elkaar gegeven. En zo mag je samen, met een open bijbel, onder de leiding van de Geest op zoek gaan naar antwoorden.

Amen

Oktober 2009
G.P. Hartkamp
Wapenveld

